

C/2023/1344

29.11.2023

PRIPOROČILO SVETA

z dne 27. novembra 2023

o razvoju okvirnih pogojev za socialno gospodarstvo

(C/2023/1344)

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 292 v povezavi s členom 149 in členom 153(1), točki (h) in (j), Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

ob upoštevanju mnenja Odbora regij ⁽¹⁾,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Evropski steber socialnih pravic (v nadaljnjem besedilu: steber), ki so ga 17. novembra 2017 skupno razglasili Evropski parlament, Svet in Komisija ⁽²⁾, določa več načel v podporo pravičnim in dobro delujočim trgom dela in sistemom socialnega varstva. Steber vključuje prvo načelo o pravici do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja, drugo načelo o enakosti spolov, tretje načelo o enakih možnostih, četrto načelo o aktivni podpori zaposlovanju, peto načelo o varni in prilagodljivi zaposlitvi ter načela 11 in 16 do 20 o socialni zaščiti in vključevanju otrok, invalidov in brezdomcev ter dostopu do osnovnih storitev, zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe.
- (2) Evropski svet je junija 2021 v skladu z Izjavo iz Porta pozdravil krovne cilje EU za leto 2030 iz akcijskega načrta za evropski steber socialnih pravic ⁽³⁾. Namen teh ciljev je doseči najmanj 78-odstotno stopnjo zaposlenosti, najmanj 60-odstotno udeležbo odraslih v programih usposabljanja na letni ravni in zmanjšanje števila ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, za vsaj 15 milijonov (od tega vsaj 5 milijonov otrok). Države članice so nato določile nacionalne cilje na vseh treh področjih, da bi prispevale k doseganju teh skupnih ciljev.
- (3) Kljub napredku, ki je bil v zadnjem desetletju dosežen pri zmanjševanju revščine in socialne izključenosti, je bilo leta 2021 še vedno ogroženih 95,4 milijona ljudi. Tveganje revščine se je povečalo za ljudi, ki živijo v gospodinjstvih (navidezno) brez delovno aktivnih članov, v številnih državah članicah pa sta se stopnja in trajanje revščine še poslabšala. Za rešitev te težave je ključno kakovostno in trajnostno zaposlovanje. Zaradi načina delovanja socialnega gospodarstva, njegovih ukrepov in ciljev, za katere si prizadeva, ima socialno gospodarstvo ključno vlogo pri izboljšanju socialne vključenosti in enakega dostopa do trga dela. Zato prispeva k uspešnemu izvajanju stebra.
- (4) Subjekti socialnega gospodarstva lahko ustvarjajo in ohranjajo kakovostna delovna mesta, pa tudi prispevajo k vključevanju prikrajšanih skupin v družbo in na trg dela ter k enakim možnostim za vse. To je v skladu z okvirom vključujočega okrevanja, kot je poudarjeno v smernicah za politike zaposlovanja držav članic iz Sklepa Sveta (EU) 2022/2296 ⁽⁴⁾. Subjekti socialnega gospodarstva lahko spodbujajo trajnostni gospodarski in industrijski razvoj ter aktivno udeležbo državljanov in državljanek v družbi. Prav tako znatno prispevajo k sistemom socialnega varstva Unije, saj dopolnjujejo javne storitve, oživljajo podeželska in redko poseljena območja v Uniji ter imajo pomembno vlogo v mednarodni razvojni politiki.

⁽¹⁾ Mnenje Odbora regij z dne 8. februarja 2023 o „Ustvarjanju ugodnega okolja za socialno ekonomijo – lokalni in regionalni vidik“ (CDR 5492/2022).

⁽²⁾ UL C 428, 13.12.2017, str. 10.

⁽³⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, Akcijski načrt za evropski steber socialnih pravic (COM(2021) 102 final).

⁽⁴⁾ Sklep Sveta (EU) 2022/2296 z dne 21. novembra 2022 o smernicah za politike zaposlovanja držav članic (UL L 304, 24.11.2022, str. 67).

- (5) Komisija je 9. decembra 2021 sprejela akcijski načrt za socialno gospodarstvo ⁽⁵⁾. Ta akcijski načrt prispeva k izvajanju prednostne naloge Komisije glede ustvarjanja gospodarstva po meri ljudi ter je v skladu s sklepi Sveta o spodbujanju socialnega gospodarstva kot ključnega gonila gospodarskega in socialnega razvoja v Evropi iz leta 2015 ⁽⁶⁾. Komisija je v tem akcijskem načrtu predstavila konkretne ukrepe, ki jih je treba izvajati na ravni Unije in na nacionalni ravni. Cilji ukrepov so spodbujati socialne inovacije, podpreti razvoj socialnega gospodarstva ter sprostiti njegovo družbeno in gospodarsko preobrazbeno moč. Ukrepi so osredotočeni na ustvarjanje ustreznih pogojev za uspešno socialno gospodarstvo, pri čemer se ustvarjajo priložnosti za zagon in razširitev subjektov socialnega gospodarstva, ki vključujejo podjetja in druge oblike organizacij, ter zagotavlja večja prepoznavnost socialnega gospodarstva in njegovega potenciala. Evropski parlament je ta akcijski načrt pozdravil v svoji resoluciji z dne 6. julija 2022 ⁽⁷⁾.
- (6) Združeni narodi so 18. aprila 2023 sprejeli resolucijo o spodbujanju socialnega in solidarnostnega gospodarstva za trajnostni razvoj, ki vsebuje globalno opredelitev socialnega in solidarnostnega gospodarstva ter časovni načrt za podporo njegovemu razvoju na svetovni ravni. Tudi druge mednarodne organizacije so sprejele strategije za razvoj socialnega gospodarstva, kot sta resolucija o dostojnem delu ter socialnem in solidarnostnem gospodarstvu, ki jo je 10. junija 2022 v okviru 110. mednarodne konference dela sprejela Mednarodna organizacija dela, ter priporočilo Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) o socialnem in solidarnostnem gospodarstvu ter socialnih inovacijah, ki je bilo prav tako sprejeto 10. junija 2022.
- (7) Socialno gospodarstvo, ki mu v nekaterih državah članicah pravijo tudi solidarnostno gospodarstvo ali socialno in solidarnostno gospodarstvo, zajema raznolik nabor subjektov z različnimi poslovnimi in organizacijskimi modeli, ki dajejo družbenemu cilju, vključno s socialnimi in okoljskimi cilji, prednost pred dobičkom. Subjekti socialnega gospodarstva, vključno z njihovimi opredelitvami, se lahko med državami članicami nekoliko razlikujejo in imajo lahko različne pravne oblike in statute, kot so zadruga, vzajemne družbe, združenja, fundacije in socialna podjetja. Sledijo skupnim načelom ponovnega vlaganja vsega ali večine svojega dobička v uresničevanje socialnih ali okoljskih ciljev ter izvajanja demokratičnega ali participativnega upravljanja. Posebna oblika upravljanja in vodenja, ki jo prevzamejo subjekti socialnega gospodarstva, se razlikuje glede na njihovo naravo, obseg in okvir delovanja. Načelo demokratičnega ali participativnega upravljanja ima zato različne oblike, od neposrednega sodelovanja članov v postopkih upravljanja do predstavniškega sodelovanja članov ali partnerjev v ločenih upravljavskih in vodstvenih funkcijah. Na primer, v zadrugah, vzajemnih družbah in združenjih se to načelo pogosto uresničuje v obliki „ena oseba, en glas“. Za postopke odločanja v subjektih socialnega gospodarstva je značilen sklop nadzornih sistemov in odnosov med različnimi akterji, ki so vključeni v subjekt, vključno s poslovodji, partnerji, zaposlenimi in upravičenci. Socialno gospodarstvo z združevanjem teh različnih akterjev spodbuja večdeležniško prizadevanje, ki je osredotočeno na kulturo udeležbe, odgovornosti in preglednosti ter usmerjeno k doseganju skupnega cilja.
- (8) Subjekti socialnega gospodarstva si pogosto prizadevajo ustvariti gospodarske priložnosti, ki spodbujajo socialno vključevanje prikrajšanih skupin, vključno z invalidi in osebami s težavami z duševnim zdravjem, in njihovo vključevanje na trg dela. Socialna podjetja za vključevanje na trg dela so vrsta socialnih podjetij, ki se osredotočajo na pomoč tem skupinam ljudi pri vključevanju v družbo in na trg dela tako, da zagotavljajo delovna mesta na različnih ravneh spretnosti z vključujočimi in prožnimi delovnimi pogoji. Zagotavljanje jezikovne podpore delavcem migrantom ter prilagojenih nalog in delovnih okolij za invalide lahko tem na primer omogoči izhod iz revščine in socialne izključenosti. Te zaposlitvene priložnosti so lahko odskočna deska v druge sektorje na trgu dela, saj dolgotrajno brezposelnim in drugim ljudem, ki se soočajo s težavami pri dostopu do trga dela, pomagajo pri premagovanju ovir pri zaposlovanju.

⁽⁵⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu Ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, Ustvarjanje gospodarstva po meri ljudi: akcijski načrt za socialno gospodarstvo (COM(2021) 778 final).

⁽⁶⁾ Glejte dokument ST 15071/15.

⁽⁷⁾ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 6. julija 2022 o akcijskem načrtu EU za socialno gospodarstvo (2021/2179(INI)).

- (9) Nova podjetja iz socialnega gospodarstva so lahko močno orodje za ustvarjanje delovnih mest in pozitivne družbene spremembe. Socialno gospodarstvo lahko nekaterim premalo zastopanim skupinam, kot so ženske ali mladi, zagotovi priložnosti, da vstopijo na trg dela ali ustanovijo socialna podjetja. Po podatkih raziskave Global Entrepreneurship Monitor je približno 55 % socialnih podjetnikov na svetu moških, 45 % pa žensk, medtem ko je pri običajni samozaposlitvi moških dvakrat več kot žensk. Glede na nedavno raziskavo Eurobarometer o odnosu mladih do socialnega podjetništva mladi cenijo pomen socialnih in okoljskih ciljev ter participativnega vodenja. Države članice bi lahko preučile načine za zmanjšanje odvračilnih dejavnikov za potencialne podjetnike, kot je zagotavljanje, da ohranijo dostop do ustrezne socialne zaščite. Nekatere države članice so zmanjšale prispevke za socialno varnost, da bi subjekte socialnega gospodarstva spodbudile k zaposlovanju delavcev. Zagotovitev okvira, ki omogoča prenos podjetij na zaposlene za oblikovanje delavskih zadrug ali drugih zadevnih modelov socialnega gospodarstva, ki so v lasti delavcev, je lahko tudi eden od načinov za zagotovitev nadaljnega delovanja malih in družinskih podjetij ter preprečitev izgube delovnih mest, na primer zaradi prestrukturiranja. Države članice lahko izvajajo tudi ukrepe za olajšanje preoblikovanja običajnih podjetij v subjekte socialnega gospodarstva.
- (10) Subjekti socialnega gospodarstva spodbujajo tudi vključevanje mladih, zlasti mladih, ki niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposablajo. Zagotavljajo programe usposabljanja in razvoja spretnosti ter vajeništva iz Priporočila Sveta z dne 15. marca 2018 o evropskem okviru za kakovostna in učinkovita vajeništva ⁽⁸⁾, pa tudi zaposlitvene priložnosti. Zato prispevajo k ciljem, določenim v okviru jamstva za mlade iz Priporočila Sveta z dne 30. oktobra 2020 o Mostu do delovnih mest – okrepitev jamstva za mlade ⁽⁹⁾ in Priporočila Sveta z dne 16. junija 2022 o evropskem pristopu k mikrodokazilom za vseživljenjsko učenje in zaposljivost ⁽¹⁰⁾. Subjekte socialnega gospodarstva je mogoče v tej vlogi podpirati s sredstvi Unije, na primer iz programa Evropski socialni sklad plus, vzpostavljenega z Uredbo (EU) 2021/1057 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹¹⁾. V zvezi s tem so bile v državah članicah izvedene uspešne pobude za sodelovanje med javnimi zavodi za zaposlovanje in subjekti socialnega gospodarstva ⁽¹²⁾. Subjekti socialnega gospodarstva imajo v okviru teh pobud pomembno vlogo pri opredeljevanju ljudi, ki potrebujejo pomoč, in razvoju prilagojenih načrtov, da ti lažje dosežejo socialno in poklicno vključenost, kar vključuje priložnosti za usposabljanje in delo.
- (11) Subjekti socialnega gospodarstva lahko spodbujajo pravične delovne pogoje z vključevanjem zaposlenih v svoje upravljanje in odločanje. Spodbujanje socialnega dialoga v socialnem gospodarstvu lahko izboljša delovne pogoje zaposlenih. Države članice lahko ta vidik socialnega gospodarstva spodbujajo, se nanj opirajo ter znanje in izkušnje s tega področja uporabijo tako, da subjekte socialnega gospodarstva vključijo v oblikovanje in izvajanje aktivnih politik trga dela ⁽¹³⁾. Države članice lahko preučijo tudi možnosti za olajšanje sodelovanja delodajalcev v socialnem gospodarstvu v socialnem dialogu.
- (12) Socialno gospodarstvo prispeva k strategijam Unije enakosti, ki jih je sprejela Komisija, s spodbujanjem socialnega vključevanja prikrajšanih in premalo zastopanih skupin, na primer z zagotavljanjem socialnih storitev in storitev oskrbe (vključno z otroškim varstvom, zdravstvenim varstvom in dolgotrajno oskrbo), socialnih stanovanj ter podpore otrokom in mladim s posebnimi potrebami. Subjekti socialnega gospodarstva prispevajo k zmanjševanju neenakosti, kot je vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma, in sicer z neposrednim zaposlovanjem velikega deleža žensk in zagotavljanjem storitev oskrbe, ki oskrbovalcem, med katerimi je večina žensk, omogočajo vključevanje na trg dela. Socialno gospodarstvo lahko kot pomemben partner javnega sektorja pomembno prispeva k oblikovanju in zagotavljanju storitev bivalne oskrbe ter oskrbe na domu in v skupnosti. Javni organi in subjekti socialnega gospodarstva lahko v okviru pobud za partnerstvo zagotavljajo visokokakovostne, dostopne in cenovno ugodne storitve oskrbe.

⁽⁸⁾ UL C 153, 2.5.2018, str. 1.

⁽⁹⁾ UL C 372, 4.11.2020, str. 1.

⁽¹⁰⁾ UL C 243, 27.6.2022, str. 10.

⁽¹¹⁾ Uredba (EU) 2021/1057 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o vzpostavitvi Evropskega socialnega sklada plus (ESS+) in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1296/2013 (UL L 231, 30.6.2021, str. 21).

⁽¹²⁾ Primer tega je podpora, ki jo Belgija zagotavlja za „collectief maatwerk“, kar vključuje finančno podporo socialnim podjetjem za vključevanje na trg dela.

⁽¹³⁾ Primer tega je francoska pobuda „Territoires Zéro Chômeurs de Longue Durée“, namenjena boju proti dolgotrajni brezposelnosti z ustanovitvijo neprofitnih organizacij na območjih z visokimi stopnjami dolgotrajne brezposelnosti z namenom, da za nedoločen čas zaposlijo lokalne prebivalce, ki bodo opravljali koristne dejavnosti za skupnost, kot so recikliranje, otroško varstvo in skupnostno vrtnarjenje. Podobne pobude so bile uvedene v Groningenu na Nizozemskem in Marienthalu v Avstriji.

- (13) Sistemi poklicnega izobraževanja in usposabljanja imajo ključno vlogo pri opremljanju ljudi s spretnostmi, ki jih potrebujejo na delovnem mestu, za osebni razvoj in državljanstvo. Prav tako pripomorejo k zagotavljanju usposobljene delovne sile, ki lahko prispeva k pravičnemu dvojnemu zelenemu in digitalnemu prehodu. Subjekti socialnega gospodarstva zagotavljajo zaposlitvene priložnosti, usposabljanje na delovnem mestu in programe učenja na delovnem mestu, ki so prilagojeni potrebam posameznikov in lokalnega gospodarstva. Pripomorejo lahko k uvajanju individualnih učnih računov, kot možnim načinom za doseg ciljev iz Priporočila Sveta z dne 16. junija 2022 o individualnih učnih računih ⁽¹⁴⁾. Subjekti socialnega gospodarstva lahko prispevajo tudi k odpravi sedanje digitalne vrzeli med spoloma z zagotavljanjem ciljno usmerjene podpore, ki krepi digitalna znanja in spretnosti žensk. Tako lahko prispevajo k doseganju usposobljene in prilagodljive delovne sile, ki se lahko odziva na spremembe na trgu dela, kar bi lahko olajšalo prehajanje med delovnimi mesti in ublažilo pomanjkanje delovne sile ter s tem prispevalo k splošni gospodarski rasti. Države članice lahko ta potencial izkoristijo med zbiranjem podatkov o spretnostih, omogočanjem usposabljanja in oblikovanjem učnih načrtov.
- (14) Izzive, ki jih prinašajo dvojni prehod in demografske spremembe, je treba reševati na regionalni in lokalni ravni, da se doseže gospodarska socialna in teritorialna kohezija. Subjekti socialnega gospodarstva na splošno delujejo od spodaj navzgor, pri čemer so blizu skupnostim, državljanom in državljanke ter težavam, s katerimi se ti soočajo, pogosto delujejo kot socialni inovatorji in iščejo rešitve, ki jih je mogoče razširiti ali ponoviti in ki prispevajo k sistemskim spremembam. Socialno gospodarstvo lahko prispeva tudi k strateški avtonomiji Unije z ustvarjanjem podjetij v strateških sektorjih, ki služijo interesom in potrebam lokalnih skupnosti. Socialno gospodarstvo bi lahko na primer nizko usposobljenim delavcem iz sektorjev, ki se soočajo z velikimi spremembami, ponudilo možnosti za izpopolnjevanje in skupinam z nizkimi dohodki zagotovilo cenovno ugodne osnovne dobrine. Na oddaljenih in podeželskih območjih, kjer je manj ponudb delovnih mest in izobraževanja, lahko subjekti socialnega gospodarstva zagotovijo nujno potrebne priložnosti in tako povečajo privlačnost teh regij. Razvoj ekosistemov socialnega gospodarstva Unije zato prispeva k blaženju posledic staranja prebivalstva, depopulacije in drugih demografskih trendov ter k spodbujanju lokalnega gospodarskega in industrijskega razvoja, tudi na podeželju in oddaljenih območjih ter v najbolj oddaljenih regijah Unije, na primer v sektorju kmetijstva, ekološke pridelave hrane in modrega gospodarstva.
- (15) Spodbujanje lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, in ugodnih ekosistemov za socialne inovacije krepi socialno gospodarstvo in spodbuja spremembe za podnebno nevtrarno gospodarstvo v skladu z evropskim zelenim dogovorom ⁽¹⁵⁾ in industrijskim načrtom v okviru zelenega dogovora ⁽¹⁶⁾. Glede na pomembno vlogo socialnega gospodarstva pri razvoju krožnega gospodarstva tako kot tudi v proizvodnji in distribuciji energije iz obnovljivih virov pod vodstvom državljanov preko zadrug za energijo iz obnovljivih virov in drugih energetske skupnosti bi lahko oblikovanje medsektorskih in skladnih ukrepov industrijske politike o ponovni uporabi, popravilih in recikliranju spodbudilo delujoč trg sekundarnih surovin, pri čemer bi se optimiziral prispevek socialnega gospodarstva k ciljem iz akcijskega načrta za krožno gospodarstvo ⁽¹⁷⁾ in spodbudila konkurenčnost neto ničelne industrije Unije. Subjekti socialnega gospodarstva, ki delujejo na digitalnem področju, so pokazali potencial za opolnomočenje državljanov in podjetij, da sodelujejo pri vključujočem digitalnem prehodu, osredotočenem na posameznika, ter imajo dejavno vlogo pri doseganju ciljev programa politike Digitalno desetletje do leta 2030, vzpostavljenega s Sklepom (EU) 2022/2481 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁸⁾, ter Evropske deklaracije o digitalnih pravicah in načelih za digitalno desetletje ⁽¹⁹⁾. Za okrepitev odpornosti tega dvojnega prehoda na zeleno in digitalno družbo je Komisija maja 2021 posodobila svojo industrijsko strategijo Unije. V strategiji so opredeljeni izzivi, s katerimi se sooča 14 industrijskih ekosistemov, vključno z ekosistemom lokalnega in socialnega gospodarstva, za katerega je bil sooblikovan načrt za prehod.
- (16) Da bi socialno gospodarstvo lahko izkoristilo svoj potencial pri podpiranju dostopa do trga dela, socialnega vključevanja, razvoja spretnosti, teritorialne kohezije, ekonomske demokracije, podnebne nevtrarnosti in trajnostnega gospodarskega razvoja, je potreben omogočiten okvir. Ker je socialno gospodarstvo lahko prisotno v vseh gospodarskih sektorjih in nanj vplivajo horizontalne in sektorske politike in določbe, je treba v omogočitenem okviru upoštevati posebne značilnosti socialnega gospodarstva in dodatne ovire, s katerimi se subjekti socialnega gospodarstva soočajo pri svojem razvoju in ki omejujejo njihovo zmožnost delovanja skupaj

⁽¹⁴⁾ UL C 243, 27.6.2022, str. 26.

⁽¹⁵⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, Evropski zeleni dogovor (COM(2019) 640 final).

⁽¹⁶⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, *Industrijski načrt v okviru zelenega dogovora za neto ničelno dobo* (COM(2023) 62 final).

⁽¹⁷⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, *Novi akcijski načrt za krožno gospodarstvo – Za čistejšo in konkurenčnejšo Evropo* (COM(2020) 98 final).

⁽¹⁸⁾ Sklep (EU) 2022/2481 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. decembra 2022 o vzpostavitvi programa politike Digitalno desetletje do leta 2030 (UL L 323, 19.12.2022, str. 4).

⁽¹⁹⁾ Evropska deklaracija o digitalnih pravicah in načelih za digitalno desetletje (COM(2022) 28 final).

z običajnimi podjetji. Subjekti socialnega gospodarstva si v prvi vrsti ne prizadevajo predvsem za čim večjo učinkovitost in dobiček, temveč predvsem za ustvarjanje pozitivnih družbenih rezultatov. Potrebujejo podporne ukrepe ter ugodna finančna, upravna in pravna okolja, v katerih se upoštevajo posebne značilnosti njihovih poslovnih modelov v smislu upravljanja, razporeditve dobička, delovnih pogojev in učinka. Ti ukrepi jim na primer omogočajo, da zaposlujejo delavce, ki so manj produktivni, ali zagotavljajo socialne storitve po dostopnih cenah. Za vzpostavitev omogočitenih okvirov so potrebne celovite strategije. To lahko vključuje sprejemanje regulativnih ukrepov ali izvajanje oziroma prilagajanje politik in pobud za podporo prispevkom socialnega gospodarstva k socialnim in okoljskim ciljem ter povečanje njihove gospodarske in industrijske vrednosti. S temi strategijami bi bilo treba spremljati napredek in meriti učinkovitost pobud, po potrebi izvajati prilagoditve in izboljšave ter na koncu doseči učinkovitejše in prodornejše rezultate v sektorju. Strategije bo morda treba sprejeti na različnih ravneh upravljanja (nacionalni, regionalni in lokalni), odvisno od institucionalne organizacije in razmer v posamezni državi članici. V regijah, mestih in na drugih podnacionalnih ravneh bi se lahko sprejele strategije za socialno gospodarstvo, ki so jasno povezane s cilji in prednostnimi nalogami za regionalni razvoj, da bi se čim bolj povečale vzajemne koristi.

- (17) Za uspešen razvoj in izvajanje strategij za socialno gospodarstvo je bistveno vključiti deležnike na področju socialnega gospodarstva in omogočiti sodelovanje najranljivejših oseb. Več držav članic je že ustanovilo skupine na visoki ravni, ki spodbujajo dialog med javnimi organi in subjekti socialnega gospodarstva (na primer francoski visoki svet za socialno in solidarnostno gospodarstvo, španski svet za razvoj socialnega gospodarstva, portugalski nacionalni svet za socialno gospodarstvo ter italijanski nacionalni svet tretjega sektorja). Predstavniške mreže socialnega gospodarstva so prav tako lahko platforma za skupno ukrepanje, lajšajo lahko sodelovanje in izmenjavo informacij ter ustvarjajo priložnosti za krepitev zmogljivosti in vzajemno učenje.
- (18) Javna finančna podpora ima lahko pomembno vlogo pri omogočanju zagona in razvoja subjektov socialnega gospodarstva. Subjekti socialnega gospodarstva imajo na splošno večje težave pri dostopu do finančnih sredstev kot druga podjetja. Analiza finančnih trgov socialnih podjetij je na primer kljub nekaterim izboljšavam razkrila vztrajno neusklajenost med ponudbo in povpraševanjem po financiranju za socialna podjetja v Uniji, in sicer v smislu dostopa do dolžniškega in lastniškega kapitala. Ker si subjekti socialnega gospodarstva prizadevajo ustvarjati pozitivne socialne ali okoljske učinke ter lahko dobiček med svoje financerje in lastnike razdelijo le v omejenem obsegu, če sploh, običajno niso primerni za vlagatelje, ki si prizadevajo za znatne finančne donose. Podporni ukrepi, ki so na voljo za reševanje tega vprašanja, so običajno neenotni in se precej razlikujejo po svoji učinkovitosti. Ukrepi segajo od nepovratnih sredstev in subvencij do storitev svetovanja in krepitev zmogljivosti, pogosto pa jih zagotavljajo inkubatorji. Zato je še vedno veliko možnosti za izboljšave pri zagotavljanju prilagojenega financiranja za različne faze življenjskega cikla subjekta socialnega gospodarstva, koristna pa bi bila tudi nadaljnja podpora pri mobilizaciji zasebnega financiranja in drugih dopolnilnih ukrepov za izboljšanje dostopa subjektov socialnega gospodarstva do financiranja. En tak pristop vključuje zagotavljanje možnosti posameznim varčevalcem ali zaposlenim, ki so vključeni v pokojninske ali varčevalne načrte, ki jih financirajo delodajalci, da izberejo varčevalni načrt, pri katerem se del njihovih prihrankov vложи v socialno podjetje ⁽²⁰⁾.
- (19) Unija zagotavlja številne možnosti financiranja za podporo socialnemu gospodarstvu. Financiranje se zagotavlja v okviru Evropskega socialnega sklada plus, Evropskega sklada za regionalni razvoj, vzpostavljenega z Uredbo (EU) 2021/1058 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽²¹⁾, Sklada za pravični prehod, vzpostavljenega z Uredbo (EU) 2021/1056 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽²²⁾, Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, vzpostavljenega z Uredbo (EU) št. 1305/2013 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽²³⁾, programa Enotni trg, vzpostavljenega z Uredbo (EU) 2021/690 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽²⁴⁾, programa InvestEU, vzpostavljenega

⁽²⁰⁾ Na primer „Les Fonds Communs de Placement d'Entreprise solidaires“ v Franciji.

⁽²¹⁾ Uredba (EU) 2021/1058 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu (UL L 231, 30.6.2021, str. 60).

⁽²²⁾ Uredba (EU) 2021/1056 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o vzpostavitvi Sklada za pravični prehod (UL L 231, 30.6.2021, str. 1).

⁽²³⁾ Uredba (EU) št. 1305/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005 (UL L 347, 20.12.2013, str. 487).

⁽²⁴⁾ Uredba (EU) 2021/690 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. aprila 2021 o vzpostavitvi programa za notranji trg, konkurenčnost podjetij, vključno z malimi in srednjimi podjetji, področje rastlin, živali, hrane in krme in evropsko statistiko (program Enotni trg) ter o razveljavitvi uredb (EU) št. 99/2013, (EU) št. 1287/2013, (EU) št. 254/2014 in (EU) št. 652/2014 (UL L 153, 3.5.2021, str. 1).

z Uredbo (EU) 2021/523 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽²⁵⁾, in po potrebi mehanizma za okrevanje in odpornost, vzpostavljenega z Uredbo (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽²⁶⁾.

Unija prek platforme *fi-compass* zagotavlja tudi svetovalno podporo za oblikovanje finančnih instrumentov v okviru skladov kohezijske politike. Države članice, vključno z regionalnimi in lokalnimi organi, bi lahko te priložnosti bolje izkoristile s sprejetjem posebnih ukrepov za socialno gospodarstvo. Tehnična podpora ⁽²⁷⁾ je še en instrument Unije, ki je na voljo za izboljšanje zmogljivosti držav članic, da oblikujejo in izvajajo politike za okrepitev socialnega gospodarstva.

- (20) Zagotavljanje blaga in storitev ter sodelovanje z javnimi organi in običajnimi podjetji sta bistvena za razvoj socialnega gospodarstva, ustvarjanje prihodkov in pomoč subjektom socialnega gospodarstva, da postanejo finančno samozadostni. Ker pravila in strategije Unije ter nacionalna pravila in strategije o javnem naročanju omogočajo prožnost, lahko naročniki javno naročanje uporabljajo bolj strateško, tako da določijo inovativna, zelena in socialna merila, s čimer nazadnje prispevajo k bolj trajnostnemu, vključujočemu in konkurenčnemu gospodarstvu. Vendar se večina naročil še vedno odda izključno na podlagi cene. Ker si subjekti socialnega gospodarstva prizadevajo za zagotavljanje družbenih in kolektivnih koristi in ne za zagotavljanje storitev po najnižji ceni, težko konkurirajo v rednih postopkih javnega naročanja, čeprav jim lahko zagotovijo širšo dodano vrednost. Obstajajo tudi možnosti za povečanje poslovne zmogljivosti subjektov socialnega gospodarstva, med drugim z bolj sistemskim vključevanjem v običajne poslovne vrednostne verige in sklepanjem partnerstev z njimi za oddajo skupnih ponudb za javna naročila in ustvarjanje novih tržnih priložnosti.
- (21) Javni organi pogosto ne izkoristijo v celoti trenutnih možnosti pravil državne pomoči za podporo socialnemu gospodarstvu, kadar trg sam ne zmore doseči zadovoljivega dostopa do trga dela in socialne vključenosti, saj se omejijo na ukrepe pod splošnim pragom *de minimis* in ne izkoristijo možnosti za vzpostavitev ukrepov v skladu z Uredbo Komisije (EU) št. 651/2014 ⁽²⁸⁾ (uredba o splošnih skupinskih izjemah), kot so regionalna pomoč, pomoč za tvegano financiranje ali pomoč za zaposlovanje prikrajšanih delavcev. Pomoč *de minimis* je trenutno omejena na 200 000 EUR v treh letih, vendar bodo sedanja pravila prenehala veljati 31. decembra 2023 in so v postopku revizije. Pravila Unije, ki urejajo storitve splošnega gospodarskega pomena, prav tako omogočajo odobritev državne pomoči, vendar javni organi teh možnosti pogosto ne izkoristijo v celoti, zlasti za socialne storitve na področju vključevanja ranljivih oseb na trg dela. Javni organi morajo najprej preučiti, ali se ukrep šteje za državno pomoč v smislu člena 107(1) Pogodbe.
- (22) Tudi davčna politika ima lahko pomembno vlogo pri spodbujanju socialnega gospodarstva in zagotavljanju, da si lahko subjekti socialnega gospodarstva privoščijo delovati skupaj z običajnimi podjetji, kar ustvarja pravičnejše poslovno okolje, hkrati pa prispeva k socialni vključenosti in boljšemu dostopu do zaposlitve. Nekatere države članice so vzpostavile okvir obdavčitve, ki spodbuja razvoj sektorja, vključno z davčnimi spodbudami, prilagojenimi potrebam socialnega gospodarstva, ob hkratnem priznavanju njegove raznolikosti in preprečevanju razdrobljenosti. V več državah članicah še vedno obstajajo upravne ovire za družbeno koristne donacije prek meja držav članic. Dobro zasnovane davčne spodbude za donacije družbeno koristnim subjektom socialnega gospodarstva lahko v skladu z načelom nediskriminacije iz Pogodbe spodbudijo njihovo financiranje, tudi zunaj meja Unije. Opozoriti je treba tudi, da so lahko določeno blago in storitve, ki jih pogosto dobavljajo subjekti socialnega gospodarstva, upravičeni do znižane stopnje DDV v skladu s členom 98 in Prilogo III k Direktivi Sveta 2006/112/ES ⁽²⁹⁾.

⁽²⁵⁾ Uredba (EU) 2021/523 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. marca 2021 o vzpostavitvi Programa InvestEU in spremembi Uredbe (EU) 2015/1017 (UL L 107, 26.3.2021, str. 30).

⁽²⁶⁾ Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17).

⁽²⁷⁾ Uredba (EU) 2021/240 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. februarja 2021 o vzpostavitvi Instrumenta za tehnično podporo (UL L 57, 18.2.2021, str. 1).

⁽²⁸⁾ Uredba Komisije (EU) št. 651/2014 z dne 17. junija 2014 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči za združljive z notranjim trgovom pri uporabi členov 107 in 108 Pogodbe (UL L 187, 26.6.2014, str. 1).

⁽²⁹⁾ Direktiva Sveta 2006/112/ES z dne 28. novembra 2006 o skupnem sistemu davka na dodano vrednost (UL L 347, 11.12.2006, str. 1).

- (23) Za subjekte socialnega gospodarstva so zlasti pomembni postopki merjenja in upravljanja socialnega učinka, saj jim omogočajo razumevanje in sporočanje učinka ter dostop do financiranja, usmerjenega k učinkom. Merjenje socialnega učinka vključuje uporabo metrik in orodij za merjenje socialnega učinka posameznega ukrepa ali pobude. Upravljanje socialnega učinka vključuje vzpostavitev sistemov, postopkov in zmožnosti, ki jih organizacija potrebuje za proaktivno upravljanje in povečanje svojega učinka. Vendar lahko širok nabor okvirov in orodij, ki so na voljo, predstavlja izziv, zlasti za subjekte z manj viri. Spremljanje družbenih rezultatov javnih naložb omogoča javni nadzor, lahko podpre utemeljitev uporabe denarja davkoplačevalcev za podporo subjektom ali dejavnostim socialnega gospodarstva in pripomore k preprečevanju „lažnega predstavljanja učinkov“ (pretirano ali neresnično navajanje učinka). V zvezi s tem bi bili koristni dobro premišljeni in sorazmerni pristopi merjenja in upravljanja socialnega učinka, ki so prilagojeni potrebam posameznih subjektov. Temeljiti bi morali na standardnih metodah in kazalnikih, pa tudi na dejavnikih, kot so velikost, stopnja razvoja in raznolikost subjektov. Povezovanje metodologij za merjenje in upravljanje socialnega učinka s cilji Združenih narodov za trajnostni razvoj lahko zagotovi koristen okvir za ponazarjanje učinka.
- (24) Prepoznavnost in priznavanje socialnega gospodarstva na nacionalnih in regionalnih ravneh v Uniji sta se v zadnjem desetletju izboljšala. Vendar potencial sektorja v veliko državah članicah ostaja neizkoriščen. Zaradi pomanjkanja usklajevanja in izmenjav med državami članicami se ohranjajo razlike v razvoju socialnega gospodarstva, zato imajo države članice jasno priložnost za koristi od učenja in izmenjave dobrih praks. Poleg tega je ozaveščenost širše javnosti o socialnem gospodarstvu in njegovih pozitivnih prispevkih omejena. To lahko ovira razvoj podpornih politik in tržnih priložnosti za socialno gospodarstvo. Z reguliranjem in hkratnim zagotavljanjem, da nova zakonodaja izpolnjuje potrebe subjektov socialnega gospodarstva, se lahko povečata ozaveščenost in njihova legitimnost, s čimer se olajša dostop do financiranja in trgov. Nacionalni javni organi in deležniki so začeli izvajati več pobud, kot so posebne pravne oblike, oznake in statusi ⁽³⁰⁾ za socialno gospodarstvo, ter obsežne komunikacijske kampanje za povečanje razumevanja in prepoznavnosti socialnega gospodarstva. Druge uspešne reforme vključujejo ustanovitev posebnih ministrskih oddelkov za socialno gospodarstvo ter okrepljen dialog med deležniki in javnimi organi. Povečanje prepoznavnosti socialnega gospodarstva je ključno, da se v celoti prizna njegov pozitiven učinek na družbo, kot je poudarjeno v akcijskem načrtu za socialno gospodarstvo v okviru uvedbe vstopne točke za socialno gospodarstvo.
- (25) Točni podatki in statistika so ključni za boljše razumevanje poslovnih modelov socialnega gospodarstva in sprejemanje odločitev politike, ki temeljijo na dokazih. Vendar primanjkuje zanesljivih podatkov o socialnem gospodarstvu, vključno s podatki o njegovi gospodarski dodani vrednosti in uspešnosti. Obstoječi podatki so pogosto nepopolni in jih je težko primerjati. Na primer, čeprav je na voljo finančna podpora iz proračuna Unije, je le nekaj držav članic svoje nacionalne računovodske sisteme razširilo za zbiranje dodatnih podatkov (kot so satelitski računi) o socialnem gospodarstvu. Socialno gospodarstvo običajno ni vključeno v strukturno statistiko podjetij, na primer kadar statistika temelji na gospodarskih podatkih, ki jih ustvarijo pridobitna podjetja, tradicionalni subjekti socialnega gospodarstva pa so vključeni le v preostale kategorije. Z zagotavljanjem osnovnih statističnih podatkov o velikosti, delovni sili, razvoju in izzivih socialnega gospodarstva bi bili uvedeni strategije in ukrepi učinkovitejši in prilagojeni različnim razmeram v sektorju.
- (26) V širšem smislu je lahko spodbujanje socialnega gospodarstva kritičnega pomena za uresničitev ciljev Združenih narodov za trajnostni razvoj –

SPREJEL TO PRIPOROČILO:

CILJ

1. V skladu z načeli stebra je cilj tega priporočila spodbujati dostop do trga dela in socialno vključevanje z usmerjanjem držav članic pri spodbujanju omogočitvenih okvirov politike in regulativnih okvirov za socialno gospodarstvo in ukrepov, ki omogočajo njegov razvoj.

⁽³⁰⁾ Pravni statusi/kvalifikacije, ki se včasih imenujejo tudi oznake, se razlikujejo od pravnih oblik, saj jih lahko prevzamejo različne pravne oblike, vključno s profitnimi in neprofitnimi organizacijami.

Za doseganje teh ciljev državam članicam priporočamo, naj v skladu z nacionalnimi pristojnostmi in ob upoštevanju nacionalnih okoliščin sodelujejo z deležniki pri priznavanju, podpori in nadgrajevanju prispevkov socialnega gospodarstva.

2. To priporočilo spodbuja socialno gospodarstvo in tako v skladu z akcijskim načrtom za evropski steber socialnih pravic podpira doseganje treh krovnih ciljev Unije v zvezi z zaposlovanjem, spretnostmi in zmanjšanjem revščine do leta 2030.
3. S spodbujanjem socialnega gospodarstva se spodbuja tudi pravičen in trajnosten socialno-ekonomski in industrijski razvoj. To prispeva k evropskemu zelenemu dogovoru, ekonomski demokraciji, trajnostnemu razvoju, aktivni udeležbi državljanov in državljanek ter boljši socialni in teritorialni koheziji v državah članicah.

OPREDELITEV POJMOV

4. V tem priporočilu se ob upoštevanju obstoječih pravnih okvirov držav članic uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:
 - (a) „socialno gospodarstvo“ pomeni skupek subjektov zasebnega prava, ki svojim članom ali družbi zagotavljajo blago in storitve, kar vključuje organizacijske oblike, kot so zadruga, vzajemne družbe, združenja (vključno z dobrodelnimi organizacijami), fundacije ali socialna podjetja in druge pravne oblike, ki delujejo v skladu z naslednjimi ključnimi načeli in značilnostmi:
 - (i) prevlada ljudi ter socialnih ali okoljskih ciljev nad dobičkom;
 - (ii) ponovno vlaganje vseh ali večine dobičkov in presežkov v nadaljnje izpolnjevanje socialnih ali okoljskih ciljev ter izvajanje dejavnosti v interesu njihovih članov/uporabnikov („skupni interes“) ali širše družbe („splošni interes“) ter
 - (iii) demokratično ali participativno upravljanje;
 - (b) „socialno podjetje“ pomeni subjekt zasebnega prava, ki zagotavlja blago in storitve za trg na podjetniški način ter v skladu z načeli in značilnostmi socialnega gospodarstva, pri čemer njegovo tržno dejavnost usmerjajo socialni ali okoljski cilji. Socialna podjetja se lahko ustanovijo v različnih pravnih oblikah;
 - (c) „socialna inovacija“ pomeni dejavnost, ki ima socialni značaj glede na svoje cilje in tudi svoja sredstva, ter zlasti dejavnost, ki se nanaša na razvoj in uresničevanje novih zamisli glede izdelkov, storitev, praks in modelov, ki hkrati izpolnjuje socialne potrebe in ustvarja nove socialne odnose ali sodelovanje med javnimi in zasebnimi organizacijami ter organizacijami civilne družbe, in je zato koristna za družbo in spodbuja njeno zmožnost za ukrepanje, kot je opredeljeno v Uredbi (EU) 2021/1057. Socialno gospodarstvo pogosto poganja socialne inovacije.

SPODBUJANJE DOSTOPA DO TRGA DELA IN SOCIALNEGA VKLJUČEVANJA V OKVIRU SOCIALNEGA GOSPODARSTVA

Dostop do trga dela

5. Priporoča se, da države članice priznajo in podprejo posebno dodano vrednost socialnega gospodarstva tako, da olajšajo dostop do trga dela in spodbujajo kakovostna delovna mesta za vse, hkrati pa zagotovijo pravičnejše delovne pogoje ter okrepijo varnost in zdravje pri delu, enakost in nediskriminacijo. To bi bilo treba storiti v okviru vključujoče rasti, kot je poudarjeno v smernicah za politike zaposlovanja držav članic iz leta 2022, in v skladu z njihovimi nacionalnimi okoliščinami, zlasti z:
 - (a) vzpostavljanjem ali spodbujanjem pobud za partnerstvo, ki subjekte socialnega gospodarstva vključujejo v oblikovanje in izvajanje aktivnih politik trga dela;
 - (b) zagotavljanjem, da javni organi nudijo ustrezno podporo subjektom socialnega gospodarstva za boljše vključevanje žensk ter drugih prikrajšanih in premalo zastopanih skupin (kot so dolgotrajno brezposelni, ljudje s slabim duševnim zdravjem, delovno neaktivni, nizko usposobljeni, invalidi, osebe z migrantskim ozadjem, pripadniki rasnih ali etničnih manjšin (vključno z Romi) ter mladi in starejši delavci) na trg dela, in sicer s:

- (i) priznavanjem delovnih izkušenj, pridobljenih v subjektih socialnega gospodarstva, vključno s socialnimi podjetji za vključevanje na trg dela, ki tem skupinam zagotavljajo zaposlitev in prilagojeno podporo;
 - (ii) ukrepi za pomoč tem skupinam ljudi pri pripravah na zaposlitev na podlagi delovnih izkušenj v socialnih podjetjih, da se lahko vključijo na odprti trg dela;
- (c) podporo projektom sodelovanja med javnimi zavodi za zaposlovanje, lokalnimi organi, subjekti socialnega gospodarstva, izvajalci izobraževanja in usposabljanja ter običajnimi podjetji pri zagotavljanju prilagojenega poklicnega usmerjanja ter priložnosti za učenje in usposabljanje za mlade, ki se ne izobražujejo, niso zaposleni ali se ne usposablajo. Te priložnosti lahko vključujejo vajištva, programe za poglobljeno strokovno usposabljanje, osebno mentorstvo in srečanja z vzorniki, njihov cilj pa je olajšati vključevanje na trg dela v skladu z okrepljenim jamstvom za mlade;
- (d) spodbujanjem podjetništva v socialnem gospodarstvu, tudi s pomočjo zagonskih podjetij, kot sredstva za spodbujanje samozaposlovanja in drugih oblik zaposlovanja, za razvoj gospodarske dejavnosti na lokalni ravni ter za reševanje družbenih izzivov z inovativnimi in vključujočimi poslovnimi modeli; pri čemer bi lahko države članice to dosegle tako, da:
- (i) zagotovijo, da imajo podjetniki v socialnem gospodarstvu dostop do socialne zaščite;
 - (ii) razmislijo o uvedbi spodbud za zaposlovanje novih delavcev;
 - (iii) opredelijo, ocenijo in odpravijo morebitne upravne pomanjkljivosti ali ovire za ustanovitev socialnega podjetja;
 - (iv) spodbujajo kulturo zagonskih podjetij znotraj socialnega gospodarstva ter razvoj spretnosti in vzpostavljanje ugodnih okvirnih pogojev za tovrstna podjetja, pa tudi vključevanje modelov socialnega gospodarstva kot ustreznega orodja v politike na tem področju;
- (e) oblikovanjem politik in sprejemanjem ukrepov, ki spodbujajo enakost spolov in jo vključujejo v socialno gospodarstvo, na primer z:
- (i) odpravljanjem diskriminatornih družbenih norm in stereotipov o spretnostih žensk in moških ter podcenjenosti dela žensk;
 - (ii) zagotavljanjem prilagojene podpore za opolnomočenje žensk z zmanjševanjem vrzeli med stopnjama zaposlenosti po spolu ter zagotavljanjem enakopravnega prevzemanja vodilnih vlog in enakega plačila za enako delo ali delo enake vrednosti;
 - (iii) zagotavljanjem dostopa do programov svetovanja in mentorstva za ženske, ki želijo postati podjetnice in vodje v socialnem gospodarstvu;
- (f) zagotavljanjem okvira, ki omogoča prenos podjetij na zaposlene za oblikovanje delavskih zadrug in drugih ustreznih pravnih oblik socialnega gospodarstva, da se preprečijo izgube delovnih mest in zaščiti gospodarska dejavnost, ob hkratnem zagotavljanju spremljevalnih storitev in informacij o verjetnih stroških in koristih prenosov podjetij na zaposlene;
- (g) sodelovanjem s subjekti socialnega gospodarstva, da se invalidom v večjem številu omogoči vključevanje na trg dela, na primer z razvojem podpornih tehnologij;
- (h) spodbujanjem socialnega dialoga v socialnem gospodarstvu, da se ob upoštevanju avtonomije socialnih partnerjev zagotovijo pravični delovni pogoji, vključno s pravičnimi plačami;
- (i) priznavanjem posebnih demokratičnih praks, razvitih v okviru subjektov socialnega gospodarstva.

Socialna vključenost

6. Ob upoštevanju različnih nacionalnih okvirov se priporoča da, države članice v tesnem sodelovanju z javno dostopnimi socialnimi službami priznajo in podprejo vlogo socialnega gospodarstva pri zagotavljanju dostopnih in visokokakovostnih socialnih storitev in storitev oskrbe ter stanovanj, pri čemer naj upoštevajo tudi prikrajšane skupine. To bi lahko na primer vključevalo:
- (a) sodelovanje s subjekti socialnega gospodarstva na njihovih področjih delovanja pri vzpostavitvi in zagotavljanju storitev splošnega pomena;
 - (b) vključevanje subjektov socialnega gospodarstva v oblikovanje in izvajanje socialnih storitev in storitev oskrbe, osredotočenih na posameznika, med drugim za starejše, kot je poudarjeno v evropski strategiji oskrbe;

- (c) sodelovanje s subjekti socialnega gospodarstva pri oblikovanju in zagotavljanju oskrbe in podpore za otroke in mlade, vključno z otroki iz prikrajšanih skupin, v skladu z evropskim jamstvom za otroke, vzpostavljenim s Priporočilom Sveta (EU) 2021/1004 ⁽³¹⁾ in strategijo Unije o otrokovih pravicah ⁽³²⁾.

Spretnosti

7. Priporoča se, da države članice podprejo usposabljanje in razvoj spretnosti v socialnem gospodarstvu, zlasti z:
- (a) opiranjem na obstoječe podatke o spretnostih, ki spremljajo potrebe gospodarstva in običajnega trga dela, da se omogoči razumevanje, kako lahko socialno gospodarstvo prispeva k ponudbi usposobljene delovne sile in ublaži pomanjkanje delovne sile;
 - (b) omogočanjem izobraževanja, usposabljanja in pridobivanja spretnosti, in sicer z:
 - (i) izvajanjem učnih izmenjav med subjekti socialnega gospodarstva, organizacijami za usposabljanje in običajnimi podjetji, da se izboljšajo upravljavske, podjetniške in z delom povezane spretnosti, potrebne za digitalni in zeleni prehod (vključno s krožnimi, popravljivimi in digitalnimi spretnostmi);
 - (ii) preusposabljanjem in izpopolnjevanjem udeležencev vseživljenjskega učenja, vključno z ženskami in prikrajšanimi skupinami ljudi, pomočjo pri njihovem prehodu na odprti trg dela v skladu z evropskim pristopom k mikrodokazilom za vseživljenjsko učenje in zaposljivost ter drugimi ukrepi v skladu z nacionalnimi posebnostmi;
 - (iii) vključevanjem usposabljanja o socialnem gospodarstvu ali usposabljanja, ki ga zagotavlja socialno gospodarstvo, na seznam usposabljanja, upravičenega do kritja iz individualnih učnih računov ⁽³³⁾, če je to ustrezno, in drugih obstoječih pobud na nacionalni ravni;
 - (iv) spodbujanjem možnosti usposabljanja za delavce, da bi lahko nadaljevali poklicno pot v socialnem gospodarstvu, na primer s prilagojenimi programi svetovanja in usposabljanja, temelječimi na načelih izobraževanja za trajnostni razvoj;
 - (c) oblikovanjem posebnih shem vajeništva v socialnem gospodarstvu, ki so v podporo mladim, zlasti mladim, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, pri izpopolnjevanju in pripravi na vstop na trg dela ter socialnemu gospodarstvu omogočajo razvoj talentov v sektorju v skladu z evropskim okvirom za kakovostna in učinkovita vajeništva;
 - (d) spodbujanjem vključevanja spretnosti na področju socialnega gospodarstva in socialnega podjetništva v izobraževanje in usposabljanje na vseh ravneh izobraževanja, zlasti v podjetniške in poslovne tečaje, na primer s spodbujanjem subjektov socialnega gospodarstva, ki jih vodijo študenti, vključno s študentskimi zadrugami, kot priložnosti za učenje, ter zagotavljanjem dostopa do programov svetovanja in mentorstva za subjekte socialnega gospodarstva in socialne podjetnike;
 - (e) ustanovitvijo nacionalnih strokovnih centrov za usposabljanje na področju socialnega gospodarstva in sodelovanje v čezmejnih pobudah, ki lajšajo dostop do strokovnih programov izobraževanja in usposabljanja za socialno gospodarstvo, na primer s sodelovanjem z izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ki delujejo v okviru vzpostavljenih organov, kot so centri poklicne odličnosti iz Priporočila Sveta z dne 24. novembra 2020 o poklicnem izobraževanju in usposabljanju za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost ⁽³⁴⁾.

Socialne inovacije in trajnostni gospodarski razvoj

8. Priporoča se, da države članice okrepijo podporno vlogo subjektov socialnega gospodarstva pri spodbujanju socialnih inovacij in ključnih sektorjev lokalnega razvoja in zaposlovanja. To je mogoče doseči s:

⁽³¹⁾ UL L 223, 22.6.2021, str. 14.

⁽³²⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, Strategija EU o otrokovih pravicah (COM(2021) 142 final).

⁽³³⁾ Priporočilo Sveta z dne 16. junija 2022 o individualnih učnih računih 2022/C 243/03 (UL C 243, 27.6.2022, str. 26).

⁽³⁴⁾ UL C 417, 2.12.2020, str. 1.

- (a) spodbujanjem ugodnega ekosistema za socialne in lokalne inovacije tako, da se olajšajo sodelovanje in pobude za partnerstvo med subjekti socialnega in krožnega gospodarstva, običajnimi podjetji, ponudniki financiranja, lokalnimi upravnimi organi ter drugimi deležniki. To je na primer mogoče storiti z:
 - (i) vzpostavitvijo ali spodbujanjem vozlišč za socialne inovacije ali grozdov socialnih in ekoloških inovacij, oblikovanih tako, da izpolnjujejo lokalne potrebe in preskušajo skupne rešitve;
 - (ii) vključevanjem subjektov socialnega gospodarstva v lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, med drugim z uporabo razpoložljivih instrumentov financiranja Unije;
 - (iii) sodelovanjem z nacionalnimi in regionalnimi strokovnimi centri za socialne inovacije pri vzpostavljanju mrež, povečanju zmogljivosti in sinergij, poudarjanju učinkovitosti ter razvoju bistvenih orodij in metod za spodbujanje socialnih inovacij;
- (b) zagotavljanjem povezanosti politike socialnega gospodarstva z industrijsko politiko ter prehodom na digitalno, podnebno nevtravno in krožno gospodarstvo, na primer z mrežnim povezovanjem centrov za tehnološke in socialne inovacije, ter spodbujanjem socialnega gospodarstva kot sredstva za krepitev pravičnosti in javne podpore prehodom, glede na njegovo usmerjenost v družbene cilje in dejstvo, da je socialno gospodarstvo zakoreninjeno v lokalnih skupnostih;
- (c) prilagajanjem regulativnih okvirov za podporo subjektom socialnega gospodarstva v krožnem gospodarstvu, na primer z zagotavljanjem ustreznih spodbud za podjetja, da subjektom socialnega gospodarstva darujejo neprodano in vrnjeno blago v popravilo in ponovno uporabo, namesto da ga uničijo, in spodbud za posameznike, da darujejo rabljeno blago, pri čemer se subjektom socialnega gospodarstva zagotovi dostop do toka odpadkov in vključenost v strategije preprečevanja odpadkov, bankam hrane pa se dovoli zbiranje presežkov hrane oziroma se jih k temu spodbuja;
- (d) spodbujanjem lokalnega razvoja in teritorialne kohezije s pobudami in ekosistemi socialnega gospodarstva, ki temeljijo na skupnosti, kot so energetske skupnosti, rešitve za skupno mobilnost, zadruga na digitalnih platformah, oskrba, cenovno ugodna in skupnostna stanovanja, kmetijske zadruga ter lokalne kratke prehranske verige in trgi, ki državljanom in državljanom omogočajo dostop do lokalnih izdelkov in storitev;
- (e) spodbujanjem dostopa subjektov socialnega gospodarstva do digitalnih orodij in novih tehnologij, kot so odprta koda, blokovna veriga in tehnologija razpršene evidence, velepodatki ali umetna inteligenca, ter spodbujanjem javnih organov, naj podprejo razvoj odprtokodne programske opreme v sodelovanju s socialnim gospodarstvom in drugimi ustreznimi deležniki;
- (f) spodbujanjem sodelovanja subjektov socialnega gospodarstva v lokalnem in regionalnem razvoju z njihovim vključevanjem v obstoječe podjetniške in inovacijske podporne ekosisteme.

RAZVOJ OMOGOČITVENIH OKVIROV ZA SOCIALNO GOSPODARSTVO

9. Priporoča se, da države članice razvijejo okvire politike in regulativne okvire, ki omogočajo in podpirajo socialno gospodarstvo. V ta namen naj v skladu s tem priporočilom, akcijskim načrtom Unije za socialno gospodarstvo in drugimi smernicami politike Unije oblikujejo in uvedejo celovite strategije, s katerimi bodo priznavale in spodbujale socialno gospodarstvo, oziroma prilagodijo obstoječe strategije ali druge politične pobude.
10. Priporoča se, da države članice vzpostavijo mehanizme za posvetovanje in dialog med javnimi organi in organizacijami, ki zastopajo socialno gospodarstvo. To lahko vključuje ustanovitev skupin na visoki ravni ter podporo nastajanju in razvoju predstavnih mrež socialnega gospodarstva.
11. V strategijah ali drugih političnih pobudah iz točke 9 bi morale države članice potrditi temeljna načela, značilnosti in možnosti socialnega gospodarstva ter priznati, da imajo lahko različne pravne oblike in statute ter da so značilni za različne nacionalne, regionalne in lokalne zakonodaje in prakse. V zvezi s tem se priporoča, da države članice okrepijo sodelovanje z lokalnimi in regionalnimi organi pri razvoju socialnega gospodarstva.

12. Priporoča se, da države članice vlagajo v razvoj razumevanja socialnega gospodarstva med svojimi javnimi uslužbenci in organi, in sicer s programi usposabljanja in čezmejnimi in/ali medregionalnimi pobudami za krepitev zmogljivosti, vključno s pobudami v okviru programa Interreg Europe iz Uredbe (EU) 2021/1059 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽³⁵⁾. Pobude bi morale biti osredotočene na vzajemno učenje in izmenjavo dobrih praks s posebnim poudarkom na spodbujanju sodelovanja med regionalnimi in lokalnimi organi, pa tudi z deležniki na področju socialnega gospodarstva. Komisija bo to delo podprla, kot je opisano v točki 23(a)(iii) tega priporočila.
13. Priporoča se, da države članice po potrebi okrepijo vlogo socialnega gospodarstva v svojih politikah mednarodnega sodelovanja in razvoja ter podpora subjektom socialnega gospodarstva v državah v razvoju.

Dostop do javnega in zasebnega financiranja

14. Priporoča se, da države članice ustvarijo ugodno okolje za socialno financiranje na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, zlasti z:
 - (a) evidentiranjem struktur financiranja za subjekte socialnega gospodarstva, finančne posrednike in podporne organizacije ter ocenjevanjem njihovih potreb in učinkovitosti obstoječih programov podpore;
 - (b) omogočanjem dostopa subjektov socialnega gospodarstva do financiranja, ki naj bo prilagojeno njihovim potrebam, v ustreznih fazah razvoja, vključno z nepovratnimi sredstvi in drugimi subvencijami, lastniškim financiranjem ali financiranjem v obliki nepravega lastniškega kapitala v začetni in zagonski fazi ali dolžniškim financiranjem, lastniškim financiranjem, financiranjem v obliki nepravega lastniškega kapitala ali lastniško-dolžniškim financiranjem v razširitveni fazi ter inovativnimi shemami financiranja, kot so javno-zasebna partnerstva, platforme za množično financiranje ter kombinacije različnih vrst finančnih instrumentov ali nepovratnih sredstev in finančnih instrumentov;
 - (c) spodbujanjem dostopa malih vlagateljev do trajnostnih poslovnih modelov, sektorjev, izdelkov in storitev, ki jih spodbuja ali podpira socialno gospodarstvo;
 - (d) ocenjevanjem meril za dostop do programov javnega financiranja, vključno s tistimi, ki so namenjena običajnim podjetjem, da bi se izognili nepotrebnim oviram za subjekte socialnega gospodarstva;
 - (e) mobilizacijo zasebnih finančnih sredstev, po potrebi z zagotavljanjem javnih jamstvenih shem ob upoštevanju pravil o državni pomoči, za spodbujanje specializiranih in običajnih financerjev k financiranju subjektov socialnega gospodarstva;
 - (f) ozaveščanjem o posebnih značilnostih in potrebah subjektov socialnega gospodarstva, da bi običajni zasebni financerji lažje nudili prilagojeno finančno podporo;
 - (g) omogočanjem dostopa subjektov socialnega gospodarstva do podpore za poslovni razvoj in pripravljenost za naložbe v njihovem celotnem življenjskem ciklu, na primer s programi podpore za ozaveščanje za običajne podjetniške inkubatorje, pospeševalnike in druge podporne organizacije, da bi svojo podporo razširili na subjekte socialnega gospodarstva, vključno z možnostmi za krepitev zmogljivosti za poslovodje subjektov socialnega gospodarstva;
 - (h) ponujanjem posebne finančne podpore in krepitev zmogljivosti za omogočanje prenosa podjetij na delavce prek zadrug ali drugih ustreznih oblik socialnega gospodarstva, pri čemer naj delavcem hkrati zagotavljajo spremljevalne storitve in informacije o potencialnih stroških in koristih;
 - (i) ponujanjem shem, s katerimi se povečuje razpoložljivost finančnih sredstev za subjekte socialnega gospodarstva in ki na primer posameznim varčevalcem ali zaposlenim, ki so vključeni v pokojninske ali varčevalne načrte, ki jih financirajo delodajalci, omogočajo, da izberejo načrt, pri katerem se del njihovih prihrankov vložijo v socialno podjetje;
 - (j) čim učinkovitejšo uporabo sredstev, ki so na voljo v okviru skladov kohezijske politike, vključno z Evropskim socialnim skladom plus (ESS+), oddelka za države članice programa InvestEU, mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih mednarodnih, nacionalnih in regionalnih virov, in sicer z izvajanjem ukrepov in pobud, oblikovanih posebej za subjekte socialnega gospodarstva;

⁽³⁵⁾ Uredba (EU) 2021/1059 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o posebnih določbah za cilj „evropsko teritorialno sodelovanje“ (Interreg), ki ga podpirajo Evropski sklad za regionalni razvoj in instrumenti za zunanje financiranje (UL L 231, 30.6.2021, str. 94).

- (k) uporabo svetovalnih storitev platforme fi-compass o finančnih instrumentih v okviru deljenega upravljanja Unije za razvoj vračljivih finančnih instrumentov iz skladov kohezijske politike.

Dostop do trgov in javnega naročanja

15. Priporoča se, da države članice svoje naročnike spodbujajo k strateškemu nakupovanju blaga in storitev, s katerim sledijo socialnim ciljem, pri čemer upoštevajo tudi socialne inovacije in okoljske cilje. V ta namen jih spodbujamo, naj v celoti izkoristijo orodja, ki so na voljo v okviru pravil Unije o javnem naročanju, med drugim orodja, predvidena za organizacijo določenih storitev, tj. storitev za posameznika in storitev splošnega pomena, v okviru posebne, na solidarnosti temelječe ureditve. Spodbujanje uporabe družbeno odgovornih in inovativnih rešitev pri javnem naročanju lahko vključuje različne vrste orodij politike, med drugim tudi:
- (a) sprejemanje smernic politike in strategij javnega naročanja, vključno z morebitnimi uradnimi cilji, ob podpori vodstva in z zavezo vse od politične ravni do ključnih nosilcev odločanja in upravljavcev proračuna;
 - (b) zagotavljanje usmeritev na ustrezni upravni ravni ali ravneh, da se subjektom socialnega gospodarstva olajša dostop do javnega naročanja;
 - (c) ozaveščanje naročnikov in podjetij o dodani vrednosti socialno odgovornega javnega naročanja ter zagotavljanje strokovnega znanja in izkušenj naročnikom in subjektom socialnega gospodarstva;
 - (d) spodbujanje naročnikov, da se v razpisni dokumentaciji sklicujejo na posebne obveznosti v skladu s socialnim in delovnim pravom ter kolektivnimi pogodbami, pa tudi na socialna in okoljska merila, ki se uporabljajo pri javnem naročanju ⁽³⁶⁾, od ponudnikov zahtevajo, da potrdijo skladnost, in uvedejo ukrepe spremljanja;
 - (e) spodbujanje strukturiranega, preglednega in nediskriminatornega dialoga s socialnim gospodarstvom in drugimi deležniki za oblikovanje strategije za socialno odgovorno javno naročanje.
16. Priporoča se, da države članice svoje naročnike spodbujajo k boljšemu izkoriščanju prožnih določb iz obstoječega pravnega okvira Unije, da bi subjektom socialnega gospodarstva pomagali pri dostopu na trg, na primer s:
- (a) spodbujanjem tržnega dialoga, zlasti z izvajanjem preglednega in vključujočega predhodnega preverjanja trga s ciljnim naborom potencialnih dobaviteljev;
 - (b) pridržanjem javnih naročil za socialna podjetja za vključevanje na trg dela ali za subjekte, ki imajo med svojimi zaposlenimi vsaj 30 % invalidov ali prikrajšanih delavcev, v skladu s členom 24 Direktive 2014/23/EU Evropskega parlamenta in Sveta ⁽³⁷⁾, členoma 20 in 77 Direktive 2014/24/EU Evropskega parlamenta in Sveta ⁽³⁸⁾ ter členoma 38 in 94 Direktive 2014/25/EU Evropskega parlamenta in Sveta ⁽³⁹⁾;
 - (c) določitvijo sorazmernih in vključujočih pogojev za sodelovanje, da se malim in inovativnim socialnim podjetjem omogoči sodelovanje v javnih naročilih;
 - (d) odmikom od logike najnižjih cen z uporabo socialnih meril za oddajo javnega naročila v skladu s pravilom „ekonomsko najugodnejše ponudbe“ in socialnimi pogodbenimi klavzulami ter določitvijo zahtev glede uspešnosti ali funkcionalnosti v različnih fazah postopka za oddajo javnega naročila, tudi v tehničnih specifikacijah;

⁽³⁶⁾ Člen 30(3) Direktive 2014/23/EU, člen 18(2) Direktive 2014/24/EU ter člen 36(2) Direktive 2014/25/EU.

⁽³⁷⁾ Direktiva 2014/23/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o podeljevanju koncesijskih pogodb (UL L 94, 28.3.2014, str. 1).

⁽³⁸⁾ Direktiva 2014/24/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o javnem naročanju in razveljavitvi Direktive 2004/18/ES (UL L 94, 28.3.2014, str. 65).

⁽³⁹⁾ Direktiva 2014/25/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o javnem naročanju naročnikov, ki opravljajo dejavnosti v vodnem, energetske in prometnem sektorju ter sektorju poštnih storitev ter o razveljavitvi Direktive 2004/17/ES (UL L 94, 28.3.2014, str. 243).

- (e) razdelitvijo javnih naročil na sklope v skladu s členom 46 Direktive 2014/24/EU in členom 65 Direktive 2014/25/EU, tudi zaradi lažjega sodelovanja med običajnimi podjetji in subjekti socialnega gospodarstva, ter uporabo poenostavljenih ureditev, zlasti za socialne in druge posebne storitve, da bi bil postopek dostopnejši subjektom socialnega gospodarstva;
 - (f) zahtevanjem določenih znakov v tehničnih specifikacijah, merilih za oddajo naročila ali pogojih za izvedbo javnega naročila, kadar nameravajo javni naročniki naročiti gradnje, blago ali storitve z določenimi socialnimi ali okoljskimi značilnostmi, v skladu s členom 43 Direktive 2014/24/EU in členom 61 Direktive 2014/25/EU.
17. Da bi subjektom socialnega gospodarstva pomagali razširiti njihov doseg, se priporoča, da države članice spodbujajo sodelovanje med subjekti socialnega gospodarstva in običajnimi podjetji, zlasti z:
- (a) ozaveščanjem o socialni dodani vrednosti s spodbujanjem dobrih praks, ki običajna podjetja spodbujajo k vključevanju socialnih podjetij v dolgoročne dobavne in vrednostne verige, potrošnike pa h kupovanju blaga ali storitev, ki jih zagotavljajo subjekti socialnega gospodarstva, kar je znano tudi kot gibanje „družbeno odgovornega kupovanja“;
 - (b) okrepitevijo zagotavljanja storitev mentorstva, povezovanja in omogočanja, da bi subjektom socialnega gospodarstva pomagali razviti dolgoročna partnerstva s širšo poslovno skupnostjo;
 - (c) spodbujanjem in podpiranjem zaposlenih v socialnih podjetjih za vključevanje na trg dela pri sodelovanju z običajnimi podjetji, da pridobijo izkušnje na odprtem trgu dela;
 - (d) pomočjo subjektom in podjetnikom socialnega gospodarstva, da kar najbolje izkoristijo nove tehnologije za dostop do zasebnih trgov prek spletnih platform, ki temeljijo na socialnem gospodarstvu, prostorov za sodelovanje in digitalnih skupnih dobrin.

Državna pomoč

18. Kadar podporni ukrep za socialno gospodarstvo predstavlja državno pomoč se priporoča, da države članice ob upoštevanju pravil, ki se uporabljajo, čim bolj izkoristijo možnosti v skladu s pravili o državni pomoči za podporo socialnemu gospodarstvu, kot je določeno v Uredbi (EU) št. 651/2014, pravili o storitvah splošnega gospodarskega pomena in pravilom *de minimis*, in sicer z:
- (a) uporabo Uredbe (EU) št. 651/2014, zlasti tako, da:
 - (i) preučijo možnost dodelitve pomoči za naložbe malim in srednjim podjetjem (MSP), na primer za nakup sredstev v socialni infrastrukturi v skladu s členom 17 Uredbe (EU) št. 651/2014, in spodbujajo uporabo regionalne pomoči za naložbe na območjih, ki prejemajo pomoč, v skladu s členom 14 navedene uredbe;
 - (ii) kar najbolje izkoristijo določbe, ki omogočajo dodeljevanje pomoči MSP za financiranje tveganja v skladu s členoma 21 in 21a Uredbe (EU) št. 651/2014, na primer z vzpostavitvijo investicijskih skladov ob sodelovanju zasebnih vlagateljev za posebno podporo socialnim podjetjem, tudi s preučitvijo dodeljevanja davčnih spodbud za neodvisne zasebne vlagatelje, ki so fizične osebe in neposredno ali posredno zagotavljajo financiranje tveganja upravičenim podjetjem;
 - (iii) preučijo možnost dodelitve pomoči za novoustanovljena podjetja, ki malim in mladim podjetjem, ki ne kotirajo na borzi, omogoča prejemanje različnih instrumentov pomoči, kot so ugodna posojila, jamstva z ugodnimi premijami ali nepovratna sredstva v skladu s členom 22 Uredbe (EU) št. 651/2014;
 - (iv) vlagajo v ljudi s sprejetjem shem pomoči za ponovno vključevanje prikrajšanih ali resno prikrajšanih delavcev na trg dela v skladu s členoma 32 in 35 Uredbe (EU) št. 651/2014;

- (v) omogočajo polno vključevanje invalidnih delavcev v vse vrste podjetij s podporo podjetjem v obliki posebnih subvencij, vključno s subvencijami plač, v skladu s členoma 33 in 34 Uredbe (EU) št. 651/2014;
 - (vi) podprejo izgradnjo ali nadgradnjo lokalne infrastrukture, ki lahko vključuje lokalno socialno infrastrukturo, z dodelitvijo pomoči za kritje razlike med stroški naložbe in njenim poslovnim dobičkom v skladu s členom 56 Uredbe (EU) št. 651/2014;
 - (vii) preučijo možnost dodelitve pomoči za procesne in organizacijske inovacije za vse vrste podjetij, vključno s subjekti socialnega gospodarstva in zagonskimi podjetji, za razvoj tehnologije, pa tudi pomoči inovativnim večjim podjetjem za sodelovanje s subjekti socialnega gospodarstva, če so ti MSP, v skladu s členom 29 Uredbe (EU) št. 651/2014;
 - (viii) podpirajo uspešen digitalni in zeleni prehod z uporabo razpoložljivih možnosti v skladu s členi 25 do 28 in 36 Uredbe (EU) št. 651/2014;
- (b) preučitvijo – v skladu s pravili o državni pomoči, ki se uporabljajo –, katere storitve, ki jih zagotavljajo subjekti socialnega gospodarstva, bi se lahko opredelile in financirale kot storitve splošnega gospodarskega pomena, na primer na področju vključevanja ranljivih oseb na trg dela, socialnih stanovanj ali zdravstvenih in socialnih storitev, kot so otroško varstvo, oskrba starejših ali invalidov; nadomestilo za storitve, ki izpolnjujejo socialne potrebe, je lahko pod nekaterimi pogoji celo izvzeto iz obveznosti priglasitve, ne glede na znesek prejetega nadomestila, v skladu s Sklepom Komisije 2012/21/EU⁽⁴⁰⁾;
- (c) uporabo možnosti, ki so na voljo za dodelitev preglednih zneskov pomoči *de minimis*, ob upoštevanju, da imajo subjekti, pooblaščenici za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, višji prag.

Obdavčitev

19. Brez poseganja v pravila o državni pomoči priporoča, da države članice preučijo možnost ukrepov, da:

- (a) zagotovijo, da davčni sistemi ne ovirajo razvoja socialnega gospodarstva, in ocenijo, ali davčni sistemi v zadostni meri spodbujajo njegov razvoj;
- (b) oblikujejo davčne spodbude za socialno gospodarstvo, če niso že odobrene, v skladu s svojimi cilji socialne politike in sedanjimi praksami v državah članicah ter v skladu s pravom Unije, ki lahko vključujejo:
 - (i) oprostitve davka od dohodkov pravnih oseb za dobiček, ki ga zadržijo subjekti socialnega gospodarstva;
 - (ii) spodbude za davek od dohodkov v obliki odbitkov ali davčnih dobropisov, dodeljenih zasebnim in/ali institucionalnim donatorjem, ali shemo določitve, v skladu s katero lahko davkoplačevalci svojemu davčnemu organu sporočijo določen odstotek svoje obveznosti davka na dohodek, ki se dodeli družbeno koristnim subjektom;
 - (iii) davčne oprostitve za denarna nadomestila za brezposelnost, prejeta v obliki pavšalnega zneska, da se olajšajo prenosi podjetij na delavske zadrug;
- (c) pregledajo breme izpolnjevanja davčnih obveznosti za subjekte socialnega gospodarstva in ga zmanjšajo, kadar je to mogoče;
- (d) olajšajo skladnost na praktični ravni za družbeno koristne čezmejne donacije za davčne namene, na primer z izdajo standardiziranega obrazca za subjekte prejemnike s sedežem v drugi državi članici o znesku donacije, v katerem sta opredeljena prejemnik in donator;
- (e) poskrbijo, da se subjekti socialnega gospodarstva ne izkoriščajo za davčno utajo, izogibanje davkom, agresivno davčno načrtovanje ali pranje denarja, ob hkratnem zagotavljanju, da so s tem povezani upravni postopki učinkoviti in sorazmerni.

⁽⁴⁰⁾ Sklep Komisije z dne 20. decembra 2011 o uporabi člena 106(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena (UL L 7, 11.1.2012, str. 3).

Merjenje in upravljanje socialnega učinka

20. V skladu s pobudami Komisije iz točke 23(a)(v) priporoča, da države članice v sodelovanju s subjekti socialnega gospodarstva in organizacijami, ki jih zastopajo, podprejo uporabo praks merjenja in upravljanja učinka, zlasti z:
- (a) vključevanjem praks in metodologij za merjenje in upravljanje socialnega učinka v nacionalne okvire politike in programe v zvezi s socialnim gospodarstvom;
 - (b) zagotavljanjem prilagojene podpore na podlagi dobrih praks, da bi subjektom socialnega gospodarstva pomagali sprejeti preproste in praktične metodologije za merjenje in upravljanje učinka, s katerimi se bodo izboljšali njihovi rezultati, dokazal njihov socialni učinek in omogočil dostop do financiranja, usmerjenega k učinkom;
 - (c) spodbujanjem subjektov socialnega gospodarstva k merjenju njihovega učinka s krepitvijo zmogljivosti v okviru posebnega, stroškovno učinkovitega financiranja in k uporabi dela javnega denarja, ki ga prejemajo (nepovratna sredstva ali javna naročila), za merjenje njihovega socialnega učinka.

Prepoznavnost in priznavanje

21. Priporoča, da države članice ozaveščajo o socialnem gospodarstvu in o tem, kako prispeva k doseganju socialnih in okoljskih ciljev, zlasti s:
- (a) preučitvijo možnosti vzpostavitve ali prilagajanja posebnih pravnih oblik, statusov, oznak in/ali shem izdaje potrdil za socialno gospodarstvo na podlagi ocen njihove potencialne dodane vrednosti ter preučitvijo možnosti morebitnega prostovoljnega vzajemnega priznavanja oznak in potrdil, ki se uporabljajo v drugih državah članicah. Pri takih ocenah bi bilo treba preučiti, v kolikšni meri lahko izboljšajo razumevanje socialnega gospodarstva in podprejo njegov razvoj z zagotavljanjem dostopa do posebnih prednosti, kot so prožnost v posebnih razpisnih postopkih/postopkih za oddajo javnega naročila. Komisija bo podprla to delo, kot je opisano v točki 23(a)(vi);
 - (b) podpiranjem komunikacijskih kampanj in dogodkov za ozaveščanje o socialnem gospodarstvu, tudi za mlajše generacije, v sodelovanju z ustreznimi ravnmi upravljanja in drugimi institucijami (npr. univerzami);
 - (c) razširjanjem uspešnih pilotnih pobud in dobrih praks, ki jih vodijo subjekti socialnega gospodarstva, ter spodbujanjem ukrepov za ponavljanje in razširjanje te dobre prakse v okviru mrež socialnega gospodarstva in javnega obveščanja.
22. Priporoča, da države članice spremljajo razvoj in uspešnost socialnega gospodarstva s spodbujanjem raziskav in zbiranjem statističnih ter kvantitativnih in kvalitativnih podatkov na stroškovno učinkovit način, zlasti tako, da:
- (a) čim bolj izkoristijo razpoložljivo podporo Komisije za (i) razširitev svojih nacionalnih računovodskih sistemov za zbiranje dodatnih in primerljivih podatkov (satelitski računi); ter (ii) prilagodijo ključne ankete v gospodinjstvu (kot so anketa o delovni sili in ankete, ki se uporabljajo v EU-SILC) za zbiranje informacij o udeležbi v socialnem gospodarstvu, vključno s podatki, razčlenjenimi po spolu in starosti (in po možnosti z drugimi razčlenitvami), da bi bilo mogoče razumeti učinek socialnega gospodarstva na ustvarjanje delovnih mest;
 - (b) spodbujajo sodelovanje med javnimi organi, raziskovalnimi organizacijami in socialnim gospodarstvom pri razvoju statističnih podatkov, ob hkratnem razširjanju nabora virov informacij, kot so registri, upravni podatki, ankete in popisi, da bi se zbrali točni podatki;
 - (c) podpirajo akademske in neodvisne raziskave o temah s področja socialnega gospodarstva, tudi s sodelovanjem med akademskimi krogi, javnimi organi in socialnim gospodarstvom.

PODPORA UNIJE

23. Svet pozdravlja namero Komisije, da podpre izvajanje tega priporočila s sodelovanjem z državami članicami pri razvoju omogočitvenih okvirov politike in regulativnih okvirov za socialno gospodarstvo. To vključuje zlasti:
- (a) izvajanje pobud, napovedanih v akcijskem načrtu za socialno gospodarstvo, ki vključujejo:
 - (i) vzpostavitev in vzdrževanje vstopne točke EU za socialno gospodarstvo, tj. jasne vstopne točke, na kateri lahko deležniki na področju socialnega gospodarstva poiščejo informacije o financiranju, politikah, mrežah/platformah in pobudah Unije, vključno s krepitvijo zmogljivosti;

- (ii) objavo analize o obstoječih davčnih okvirih za socialno gospodarstvo v državah članicah, o davčni obravnavi čezmejnih družbeno koristnih donacij in načelu nediskriminacije;
- (iii) omogočanje priložnosti za vzajemno učenje za javne uslužbence o temah, povezanih s socialnim gospodarstvom, in sicer z organiziranjem spletnih seminarjev in delavnic. Taki dogodki bi lahko temeljili na evidentiranju ter zbiranju in izmenjavi dobrih praks na različnih področjih politike, pomembnih za socialno gospodarstvo, pri čemer bi imeli udeleženci priložnost deliti znanje in opredeliti uspešne strategije ali ustrezne politične pobude. Taki dogodki bi lahko bili tudi priložnost za redne izmenjave dobrih praks in vzajemno učenje med koordinatorji za socialno gospodarstvo iz držav članic;
- (iv) ciljno zbiranje kvalitativnih in kvantitativnih dokazov o delovanju in strukturi socialnega gospodarstva v državah članicah, tudi s podporo raziskavam v okviru delovnega programa Obzorje Evropa za obdobje 2023–2024 ⁽⁴¹⁾;
- (v) podpiranje razvoja merjenja in upravljanja socialnega učinka z evidentiranjem in pregledovanjem obstoječih praks, tudi v zvezi s tem, kako ustrezajo potrebam in zmogljivostim subjektov socialnega gospodarstva, da bi izboljšali razumevanje in olajšali njihovo uporabo ⁽⁴²⁾. To delo bo potekalo v tesnem sodelovanju z deležniki, cilj pa bo razviti preproste standardne metodologije za subjekte socialnega gospodarstva, da ocenijo in dokažejo svoj socialni učinek;
- (vi) začetek izvajanja študije o nacionalnih sistemih označevanja in potrjevanja na področju socialnega gospodarstva, ki vključuje evidentiranje trenutnih pobud, opredelitev dobrih praks, skupnih značilnosti in meril ter državam članicam zagotavlja skupni pristop in smernice za prostovoljno vzajemno priznavanje;
- (vii) zagotavljanje tehnične podpore državam članicam za reforme, katerih cilj je spodbujanje socialnega gospodarstva na dvostranski in večdržavni ravni;
- (viii) spodbujanje čezmejnega sodelovanja pri socialnih inovacijah v okviru evropskega strokovnega centra za socialne inovacije, evropskega natečaja za socialne inovacije ter prihodnje mreže socialnih podjetnikov in inovatorjev, podprtih s programom Enotni trg;
- (ix) podpiranje soizvajanja načrta za prehod za industrijski ekosistem lokalnega in socialnega gospodarstva ⁽⁴³⁾ z zbiranjem zavez deležnikov ter lažjanjem sodelovanja med deležniki ekosistema pri zelenem in digitalnem prehodu;
- (x) nadaljnje izboljševanje dostopa do financiranja za socialna podjetja in druge subjekte socialnega gospodarstva, na primer v okviru finančnih produktov v okviru programa InvestEU;
- (xi) uporabo družbeno odgovornih praks naročanja v postopkih za oddajo javnega naročila Komisije;
- (xii) vodenje akademije za podjetniško politiko mladih (Youth Entrepreneurship Policy Academy), ki spodbuja podjetništvo mladih, med drugim za podjetnice in socialne podjetnike in podjetnice, pri čemer sodeluje z nacionalnimi oblikovalci politik in podjetniškimi mrežami za mlade;
- (xiii) izvedbo študije, s katero naj bi se preučilo, ali razpoložljivi dokazi upravičujejo rahljanje pravil v zvezi s pomočjo za dostop socialnih podjetij do finančnih sredstev in v zvezi s pomočjo za zaposlovanje prikrajšanih ali resno prikrajšanih delavcev, kot so opredeljeni v Uredbi (EU) št. 651/2014;
- (xiv) pregled izvajanja načrta;

⁽⁴¹⁾ Izvedbeni sklep Komisije o sprejetju delovnega programa za obdobje 2023–2024 v okviru posebnega programa za izvajanje programa Obzorje Evropa – okvirnega programa za raziskave in inovacije ter njegovem financiranju (COM(2022) 7550 final).

⁽⁴²⁾ Komisija skupaj z OECD objavi poročilo, v katerem opredeli in predstavi prilagojene pristope, ki so jih subjekti socialnega gospodarstva v Evropi že preverili, pri čemer preučijo njihov namen, področje uporabe in glavne značilnosti ter ponazorijo dobre prakse.

⁽⁴³⁾ Poročilo za naslovom „Načrt za prehod za lokalno in socialno gospodarstvo“.

- (b) spremljanje in ocenjevanje izvajanja tega priporočila;
- (c) pripravo poročila na podlagi poročil držav članic iz točke 27 o oceni ukrepov, sprejetih v odziv na to priporočilo, med drugim v tesnem sodelovanju z ustreznimi strokovnimi skupinami Komisije za socialno gospodarstvo in socialna podjetja, ki se predloži v razpravo Odboru za zaposlovanje in Odboru za socialno zaščito.

IZVAJANJE, SPREMLJANJE IN OCENJEVANJE

24. Priporoča, da države članice ob upoštevanju nacionalnih okoliščin v 24 mesecih po sprejetju tega priporočila bodisi sprejmejo ali posodobijo svoje strategije za socialno gospodarstvo bodisi socialno gospodarstvo vključijo v ustrezne strategije ali druge politične pobude.
25. V skladu s cilji tega priporočila, se priporoča, da države članice po potrebi pregledajo in izboljšajo svoje upravne in institucionalne ureditve na vseh ravneh upravljanja, na primer s preučitvijo možnosti:
 - (a) uvedbe enotne kontaktne točke, ki bo subjektom socialnega gospodarstva zagotavljala racionalizirano in primerno podporo na področjih, kot je dostop do finančnih sredstev in druge podpore;
 - (b) vzpostavitve nacionalnih, lokalnih ali regionalnih kontaktnih točk za socialno gospodarstvo, ki bodo imele vlogo ambasadorjev socialnega gospodarstva in spodbujale sektor, zagotavljale medsebojno podporo, omogočale dostop do financiranja Unije in nacionalnega financiranja ter se povezovale z nacionalnimi in regionalnimi organi, ki upravljajo sredstva Unije;
 - (c) imenovanja koordinatorjev za socialno gospodarstvo v nacionalnih javnih institucijah. Ti koordinatorji bi morali imeti jasna pooblastila in odgovornosti ter zadostna sredstva, da se omogoči učinkovito usklajevanje in spremljanje tega Priporočila ter zagotovi skladnost pri oblikovanju politik med vladnimi oddelki in z institucijami Unije.
26. Priporoča, da države članice na nacionalni ravni spremljajo in ocenjujejo ukrepe, sprejete za doseganje ciljev iz tega priporočila, med drugim z rednim dialogom z regionalnimi in lokalnimi organi ter subjekti socialnega gospodarstva ali organizacijami, ki jih zastopajo, da bi obveščale, svetovale in spremljale ocenjevanje, spremljanje in izvajanje svojih strategij za socialno gospodarstvo ali drugih ustreznih političnih pobud, povezanih s socialnim gospodarstvom.
27. Priporoča, da države članice Komisiji poročajo o svojem napredku v zvezi z izvajanjem tega Priporočila najpozneje štiri leta po njegovem sprejetju in ponovno pet let po tem. Da bi omejili upravno breme, bi bilo treba pri poročanju čim boljše izkoristiti obstoječa orodja in upoštevati nacionalne okoliščine.

V Bruslju, 27. novembra 2023

Za Svet
predsednica
Y. DÍAZ PÉREZ